

Dkt. Elaine Phillips, Fasihi ya Agano la Kale, Hotuba ya 31, Manabii wa Ufalme wa Kusini

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Tuombe pamoja tunapoanza.

Baba yetu wa mbinguni, Mkombozi wetu wa thamani, Roho Mtakatifu wa kweli, tunapoinama, tusaidie kukumbuka wewe ni nani, kuhusu fursa ya kushangaza kuwa watoto wako, kuhusu neema ya ajabu ambayo umempa kila mmoja wetu katika uhitaji wetu. Baba, tunakiri kwamba tunakuhitaji, hasa tunapohisi kulemewa na mizigo ambayo inaweza kuwa ya kitaaluma au vinginevyo.

Tunaomba kwa ajili ya utunzaji wako mpole, mwongozo, na ulinzi. Baba, tunaomba pia uwe pamoja nasi tunapojifunza leo. Na tukuabudu tunapojifunza.

Mioyo yetu na iwake kwa hamu ya kukujua vyema. Baba, na tujiandae kuwa manabii kwa kizazi chetu, kwa watu wanaotuzunguka. Maandalizi hayo yawe kwa sababu ya upendo kwao na kujali sana.

Baba, tunaendelea kuwaombea wale wanaopambana na mambo magumu sana. Tunaomba uwajali. Tubariki leo. Mbariki kila mmoja hapa. Tunaomba mambo haya kwa jina la Kristo kwa shukrani, amina.

Tutapitia kidogo tu kwa sababu, kama nilivyosema hapo awali, unapoanza kufikiria kuhusu manabii, hasa pamoja na mtihani, kuna mambo ambayo nadhani itakuwa muhimu kujua aina hiyo ya kufupisha kila ujumbe wa unabii. Sasa, acha nikukumbushe tu: rudi kwenye orodha hiyo kwenye Ubao, ni nabii gani alifanya hivi, ni nabii gani alikuwa yule, na utumie hilo kupitia hata kwa yale yanayokuja kwa mtihani wa Ijumaa.

Lakini hebu tujaribu hili. Ni nabii gani aliyehukumu mzunguko wa taifa kabla ya kuhutubia Israeli? Mtu tuliyemzungumzia mara ya mwisho. Amosi, sawa, mzuri.

Kuna mengi zaidi unayotaka kujua kumhusu, lakini unajua, hilo pia ni la kukosoa, sivyo? Vipi kuhusu hili? Ni nabii gani aliyewapa watoto wake majina ya mfano? Yezreeli, hakupendwa, si watu wangu. Hosea, sivyo. Na kisha, kusudi la Kitabu cha Yona lilikuwa nini? Ni aina ya kusudi kuu ambalo tumeelezea.

Ndiyo, wasilisha ujumbe huu kuhusu ukuu wa Mungu katika kila nyanja, nia yake ya kuwaokoa watu hata kama hawakuwa Waisraeli. Rehema yake kwa Ninawi, kwa maneno mengine, na ukuu wake juu ya ulimwengu wa asili pia. Hilo ni jambo dogo tu kwa njia ya mapitio.

Tuna mengi ya kufanya leo kuhusu manabii wetu wa Kusini. Ni wazi kwamba tutatumia muda wetu mwingi kumhusu Isaya. Lakini tunataka pia kuzungumza kuhusu Mika kwa sababu Mika ni mtu wa wakati mmoja na Isaya.

Anaishi katika sehemu tofauti kidogo ya Ufalme wa Kusini. Isaya yuko Yerusalemu. Mika atakuwa nje Shefela.

Je, si jambo la kufurahisha kujua kwamba Shefela inavutia katika suala la kumwelewa nabii? Na kisha tutazungumzia Yoeli. Nadhani nilisema tulipokuwa tukitafuta nabii gani alimwambia nani, hatuna uhakika kabisa, ni lini hasa Yoeli alitabiri. Lakini ni nadhani nzuri kwamba inaweza kuwa muda kabla tu ya kuanguka kwa Ufalme wa Kusini.

Kwa hivyo, tutamweka hapa leo pia. Kwanza kabisa, Isaya, unajua, Isaya ni mzuri kwa sababu nyingi sana. Natumai kukuelezea kidogo kuhusu hilo leo.

Lakini pia ni muhimu, kutokana na mtazamo wa manabii wote walionukuliwa katika Agano Jipya. Nadhani ni nani aliyepata kiwango cha juu zaidi, sawa? Isaya ananukuliwa mara nyingi zaidi katika Agano Jipya kuliko manabii wengine wowote. Cha kufurahisha ni kwamba, Isaya pia ni mhusika maarufu katika Hati za Bahari ya Chumvi. Kwa wale ambao mnajua chochote kuhusu Hati za Bahari ya Chumvi, ni ugunduzi muhimu sana wa hati zilizoko umbali wa maili 12 mashariki mwa Yerusalemu, kando ya Bahari ya Chumvi mahali panapoitwa Qumran.

Miongoni mwa hati miliki hizo kuna idadi kubwa ya maandishi ya kibiblia, au angalau sehemu za maandishi ya kibiblia. Isaya anaonekana hapo katika nakala nyingi, lakini sivyo ilivyo kwa hati zingine zote, hati miliki nzima.

Pia, kuna baadhi ya vifaa vya maoni vilivyobaki kutoka kwa jumuiya ya Bahari ya Chumvi vinavyozungumzia Isaya. Kwa hivyo, unapata hisia kwamba Isaya ni muhimu sana. Na bila shaka, tutajaribu kuelewa ni kwa nini hilo linaweza kuwa hivyo tunapoendelea na kazi yetu leo.

Jambo la kwanza tunalopaswa kufanya kuhusu Isaya ni kujadili miktadha ya kihistoria. Nami nina hilo katika wingi. Acha nikusomee sura ya kwanza, mstari wa kwanza.

Naamini umeshasoma hili tayari. Ningepaswa kugeukia hapo. Bado sijasoma.

Kufika huko. Kufika huko polepole. Maono.

Tazama tuna mfano mwingine hapa ambapo Isaya anaona, na anaona kwa njia ya kushangaza. Ni hazon . Kumbuka ahoze alikuwa mtu aliyeona kile kilicho upande wa pili wa skrini ya kompyuta yako, ikiwa nina mtazamo huu.

Kwa vyovyote vile, maono kuhusu Yuda na Yerusalemu ambayo Isaya aliyaona wakati wa utawala wa wafalme Uzia, Yothamu, Ahazi, na Hezekia ndiyo hayo. Nilikushauri tulipozungumzia kipindi cha kihistoria, kwamba inaonekana, kulingana na desturi za Kiyahudi, kwamba Isaya aliuawa kishahidi wakati wa utakaso huu mbaya wa watu wa Mungu chini ya Manase. Kwa hivyo, Isaya anatabiri kwa muda mrefu sana.

Sasa, tunahitaji kuzungumza kidogo kuhusu hili. Uzia, tuna tarehe za Yothamu, Ahazi, Hezekia, na Hezekia, hadi yapata mwaka 685. Naam, hayo yote ni sawa.

Na tena, kumbuka tu urefu wa muda. Tutarudi kwenye hilo baadaye kidogo. Lakini jambo lingine ninalotaka utambue ni kwamba tuna mabadiliko huku ukitarajia kwa hamu.

Isaya anapoishi, yaani, katika tarehe hizi zilizopo hapa, tishio kubwa la kigeni ni Ashuru, sivyo? Tishio kubwa la kigeni ni Ashuru. Tuliona kwamba pamoja na Hezekia, Hezekia alikuwa akijenga handaki, akirekebisha kuta, na kuilinda Yerusalemu, na tulikuwa na wasiwasi kwamba Senakeribu angechukua nafasi. Ashuru ilikuwa tishio kubwa wakati wa uhai wa Isaya.

Hata hivyo, katika sehemu ya pili ya Isaya, tishio kubwa ni Babeli. Zaidi ya hayo, tunamtaja mtu anayeitwa Koreshi, ambaye ametajwa kwa jina katika kitabu cha Isaya. Mwishoni mwa sura ya 44 na mwanzoni mwa sura ya 45, Mungu, akizungumza kupitia Isaya, anamrejelea Koreshi, mpakwa mafuta wangu, ambaye atarejesha Yerusalemu, sawa? Kwa hivyo, mazingira yetu ya kihistoria ni muhimu sana hapa.

Isaya anazungumza katika kipindi hiki ambacho nimekipata huko kwa ajili ya tarehe, lakini anaangalia mbele sana, si tu Babeli na kurudi kutoka utumwani, bali pia anataja jina, na jina hilo ni Koreshi, Mfalme wa Uajemi, ambaye anatoa amri hiyo. Na tutazungumzia hilo baadaye wiki ijayo. Koreshi alitoa amri kwamba watu warudi Yerusalemu.

Sasa, bila shaka, hii inafanya nini basi? Isaya anatabiri haswa, sivyo? Kwa ujumla hasemi tu, unajua, labda utarudi kutoka uhamishoni ambapo unaweza kwenda. Anasema mtu anayeitwa Koreshi. 539 ndipo amri hii itakapotimia.

Hilo ni jambo la mbali sana tangu Isaya alipokuwa akiishi. Na bila shaka, kama wewe ni mtu ambaye haamini matukio ya miujiza, kama vile unabii wa utabiri, na ukweli kwamba Mungu anaweza kufanya hivyo na kufichua mambo haya kupitia manabii wake, basi unaweza kusema, mtu mwingine ndiye aliyeiandika. Na hilo linatupeleka kwenye ramani, oops, linatupeleka kwenye ramani.

Nilisahau ramani ilikuwa hapa ndani. Hii ni kukukumbusha tu mahali Ashuru ilipo. Unajua yote hayo.

Kufikia wakati Israeli itakapokuja, nina kidokezo changu hapa mahali fulani. Samahani, kufikia wakati Israeli itakapokuja. Kufikia wakati Isaya atakapokuja, tulikuwa tumewaona Waashuri wakichukua ufalme wa kaskazini, ambao ulikuwa Israeli, na kisha kuuzingira Yerusalemu.

Na kwa hivyo, eneo hili lote litakuwa hafifu, ninajaribu kusema nini, likiwa limekuwepo kufikia wakati huo. Sawa, sasa tuendelee na kile nilichotaka kufanya. Unajua, kuna mifano kadhaa ambapo usomi wa kibiblia umeangalia mambo katika Agano la Kale, na wamesema, jamani, unajua, sina uhakika kama mtu huyu ndiye aliyeandika kitabu hiki.

Tulikabiliana nayo kidogo tu tulipozungumzia kuhusu nani aliyeandika Pentateuki, iwe ni Musa au mtu mwingine. Kuna mifano kadhaa ambapo maswali haya yanaulizwa. Huenda Isaya ndiye mfano maarufu zaidi.

Kuna wengine, lakini Isaya ndiye mfano wa gwaride. Sababu ni kwamba wasomi walisoma maandishi na kuona kile nilichokuonyesha. Isaya, akilini mwao, hangeweza kuandika mistari hiyo miwili, mwisho wa sura ya 44 na mwanzo wa sura ya 45, ambayo humtaja Koreshi haswa.

Katika akili zao, Isaya hangeweza kuandika hayo. Kwa sababu inawezekanaje mtu aliyeishi miaka ya 700 au mwanzoni mwa miaka ya 600 kutazama mbele kabisa na kumtaja mtu kwa jina ambaye hata hakutokea uwanjani na kutoa amri yake hadi 539, sawa? Hilo ndilo tatizo kwao. Na kwa hivyo wacha nikupe mfano mdogo wa hili.

Kitabu kinachoitwa Kuelewa Biblia kinatumika katika vyuo vikuu vyote nchini humu. Nina toleo la pili mikononi mwangu hapa. Tayari kimekamilika hadi toleo lake la saba.

Kwa hivyo, hii ni maandishi yaliyotumika vizuri. Na ni utangulizi wa Biblia, utangulizi wa msomaji. Na acha niwasomee aya kadhaa kulingana na kile mwandishi huyu, akionyesha maoni ya kawaida, sawa, kile mwandishi huyu anasema kuhusu Isaya.

Kinachojulikana zaidi kati ya vitabu vya unabii ni kile cha Isaya. Nimejaribu tu kukuonyesha hilo pia, ambalo linahifadhi baadhi ya mawazo ya juu zaidi na mashairi ya kukumbukwa zaidi katika fasihi ya dunia. Ningekubaliana na hilo.

Hata hivyo, si kazi moja iliyounganishwa, bali ni mkusanyiko wa manabii wengi walioandikwa kwa miaka mingi. Naam, unajua, sawa, maandishi ya Isaya, ningesema kwa kipindi cha miaka 40, yaliyoandikwa kwa miaka mingi, si tatizo. Wasomi waliochambua sura 66 za Isaya kwa ujumla wamekubaliana kwamba kitabu hiki kinaweza kugawanywa katika angalau sehemu tatu tofauti.

Kila sehemu, sasa hapa inakuja mahali ambapo labda nitaachana na mwandishi huyu. Kila sehemu inawakilisha kipindi tofauti cha wakati na mwandishi tofauti. Sura 39 za kwanza, isipokuwa 24 hadi 27, 33 hadi 35, na 36 hadi 39, je, umeelewa hilo? Tunaacha sura 11 mara moja kwa sababu, kwa bahati mbaya, zinatokea kutaja Babeli na mambo mengine machache, sawa.

Lakini kwa vyovyote vile, sura 39 za kwanza, isipokuwa hizo, zinadhaniwa kuwa kwa kiasi kikubwa ni kazi ya Isaya wa Yerusalemu, ambaye alitabiri kati ya mwaka 742 na 700 hivi. Amesitiza hilo kidogo hapa wakati Milki ya Ashuru ilipoikumba Israeli na kutishia Yuda pia.

Sawa, kwa hivyo hiyo ni sehemu ya kwanza. Sura ya 40 hadi 55 zinaonyesha hali ya kihistoria ambapo Babeli, si Ashuru, inatawala. Hiyo, kwa lugha ya kawaida, ni Isaya wa Pili.

Kwa hivyo, ukisoma kitu kuhusu kitabu cha Isaya na ukasoma Isaya wa Pili, unajua mwandishi huyu anatoka wapi. Amevutiwa na jambo hili lote ambalo limeandikwa baadaye. Mfano wa Isaya hauonekani baada ya sura ya 39.

Tofauti kubwa katika mtindo—shikilia hilo; Nitazungumzia hilo baada ya muda mfupi. Mtindo, msamiati, na mtazamo wa kitheolojia vinaonyesha mwandishi mpya anayefanya kazi. Sura ya 56 hadi 66 zinaonekana kuwakilisha manabii kuanzia karne ya 8 hadi mwanzoni mwa karne ya 5 KK, karibu Enzi nzima ya Unabii.

Wasomi kwa kawaida huchukulia kila moja ya sehemu kuu tatu za Isaya kama vitengo tofauti vya fasihi. Anaendelea kuzungumzia zaidi kuhusu hilo. Kwa hivyo, umelewa hoja, sivyo? Unashughulikia jambo hili kuhusu kumtaja Koreshi.

Sasa, angalia hakuwahi kusema chochote kuhusu hilo. Lakini hilo ndilo tatizo la msingi, hilo ndilo tatizo la msingi. Unashughulikia hilo kwa kusema, sawa, mgawanyiko wa maandishi.

Waandishi na tarehe zinazodhaniwa, nimewaambia tu hizo ni zipi. Na sehemu yetu muhimu, sura ya 40 hadi 55, inakuja mahali fulani katika eneo la karne ya 6 tofauti na karne ya 8. Kwa maneno mengine, wakati dodo yeyote duniani angeweza kumtazama Koreshi na kusema, oh ndio, natumaini atafanya kitu kama kutoa amri.

Hebu tuandike yote na tuyaita unabii. Samahani, nimewahi, unajua, kuiga katuni hiyo, lakini unaelewa hoja. Hebu tuzungumzie kidogo kuhusu hili.

Na, unajua, acha niseme hivi tangu mwanzo. Ninashughulika na Isaya katika dakika 40 leo. Chukua darasa la fasihi ya kinabii la Dkt. Wilson, ambapo anachunguza baadhi ya mambo haya kwa undani zaidi kuliko tunavyoweza kufanya katika muktadha huu mahususi.

Agano la Kale limeandikwa ili kukupa muhtasari. Lakini kuna madarasa haya mengine yote ambayo unaweza kuyachunguza, na darasa la unabii la Dkt. Wilson ni darasa ambalo halipaswi kukoswa, hata kama wewe si mtaalamu wa Biblia. Ni darasa la kuchukua kwa sababu nyingi.

Kwa vyovyote vile, atashughulika na Isaya. Hebu tuzungumzie kidogo kuhusu nukuu hiyo ambayo nimekusomea kutoka kwa kitabu cha Stephen Harris, ambapo anasema ni dhahiri kwamba tunazungumzia waandishi tofauti kwa sababu ya tofauti katika mtindo, maudhui, na mtazamo wa kitheolojia. Na tena, akibainisha kwamba hatoi bendera halisi ya hatari, ambayo ni kutajwa kwa Cyrus.

Kwanza kabisa, jibu rahisi, lakini angalau tuzungumzie kidogo. Isaya anatabiri kwa miaka 40. Anaandika katika kipindi hicho cha wakati.

Simama na ufikirie. Ishikilie karatasi uliyoandika kwa ajili ya darasa hili kwenye Mithali na uiburute ukiwa na umri wa miaka 60. Na uone kama inaonyesha aina ya uandishi unaofanya ukiwa na umri wa miaka 60.

Nadhani bado utakuwa unaandika kitu wakati huo. Mambo niliyoandika nikiwa mwanafunzi wa chuo kikuu hayafanani kabisa na aina ya mambo ninayoandika hivi sasa. Sisemi kwamba Isaya anakomaa kutoka kuwa mwandishi mkorofi hadi kuwa mwandishi bora sana katika nusu ya mwisho ya kitabu, lakini nasema kuna, kutoka kwa mtazamo wa kibinadamu tu, kutakuwa na mabadiliko hapa.

Kumbuka, Roho Mtakatifu hafifishi nafsi ya nabii, au kwa jambo hilo, umri wa nabii. Badala yake Roho Mtakatifu anamtumia mtu huyo katika hali zilizotolewa. Na kwa hivyo, haishangazi kwamba kungekuwa na mabadiliko kadhaa baada ya muda katika mtindo wa uandishi, katika msamiati, katika mtazamo wa kitheolojia.

Si jambo la kushangaza hata kidogo. Na hasa ikiwa tuna Mungu Roho Mtakatifu anayetutia moyo kwa madhumuni fulani maalum ambayo Mungu Roho Mtakatifu anayo, jambo ambalo linatufikisha kwenye hoja ya pili. Tunapojifunza historia, huwezi kamwe kupoteza mtazamo wa historia unaposoma fasihi ya kinabii.

Tatizo kubwa, tatizo kubwa, kitu ambacho Mungu alikivamia dhidi yao mara kwa mara, kilikuwa uzinzi wao wa kiroho. Unamkumbuka Hosea? Kwa maneno mengine, ibada ya sanamu. Hiyo ndiyo shida.

Hilo ndilo tungalosoma, hasa Wafalme - Wafalme wa Pili. Watu hawa waliendelea kufanya ukahaba kwa miungu mingine. Hilo ni janga kubwa.

Cha kufurahisha ni kwamba, na tutaangalia baada ya muda mfupi, Isaya sura ya 40 hadi 45, zaidi ya kitu kingine chochote, ni laana kali, kali, na kali ya ibada ya sanamu. Na kama umeisoma, unajua kwamba ipo hapo. Sasa, haya ndiyo yanayovutia.

Baada ya uhamisho, wakati unakaribia kuisha na wakati wanarudi katika nchi, ibada ya sanamu si tatizo kubwa bado. Akili na mioyo yao imesafishwa kutokana na hili. Wametumia miaka 70 uhamishoni.

Wanajua kwamba uhamisho huo ulitokana na aina ya mambo waliyofanya. Hawahitaji mahubiri makubwa na marefu kuhusu ibada ya sanamu. Wameadhibiwa.

Kwa hivyo, haina maana kuwa sura ya 40 hadi 55 zimeorodheshwa wakati ambapo ibada ya sanamu haikuwa tatizo. Je, ninazungumza Kiingereza kuhusu hilo? Usipoelewa chochote kingine kutoka kwa ninachosema hivi sasa, tambua kwamba hii ni mojawapo ya njia kuu za kupinga dai hili kwamba Isaya anaweza kugawanywa katika sehemu tofauti, na hilo litaandikwa baadaye. Ikiwa Isaya atatumia muda huu wote, na tutaangalia baadhi ya vifungu hivi, anawakemea kwa ukali watu wanaoabudu sanamu.

Unajua, hiyo haina uzito wowote ikiwa si tatizo. Haina uzito wowote. Sawa, pia, na pointi mbili zinaongoza hadi pointi tatu.

Mwishoni mwa hukumu hii kali ya ibada ya sanamu, Isaya anamtaja Koreshi. Lakini alichosema hapo awali ni kwamba, tazama, Bwana Mungu anajua mwanzo tangu mwisho. Kama umesoma Isaya sura ya 40 hadi 45, unajua hilo.

Mungu ndiye mwanzo, anaishia, anajua mwanzo tangu mwisho, yeye ndiye anayesema jambo fulani litatokea, na linatokea. Na msemo wa Isaya, Bwana Mwenye Enzi Kuu kwa njia hiyo unapingana na sanamu zenu ambazo mnazifanya na kuziabudu kwa upumbavu. Sawa, haziwezi, ni bubu, ni vipofu, ni viziwi, haziwezi kufanya mambo haya, ni vitu vya mbao na chuma.

Mungu anaweza kutabiri wakati ujao, lakini sanamu haziwezi. Na kisha anasema, hasemi hivi, lakini huu hapa mfano wa gwaride. Kutajwa kwa Koreshi ni kuonyesha hili.

Watu ambao wangukuwa wakisoma kitabu cha Isaya na wakiwa na desturi hiyo akilini mwao, hata miaka 150 baadaye wakati inapotimia, wangesema, oh ndio, tulikuwa na nabii aliyesema hivyo. Lazima iwe kitu kuhusu Mungu. Sawa? Na kisha cha kufurahisha zaidi, ingawa wakosoaji wetu huwa wanasema kwamba mada zile zile za kitheolojia hazionekani, zinaonekana.

Mungu anaitwa Mtakatifu wa Israeli katika maandishi yote. Imetajwa zaidi ya mara 25. Na haiko katika sehemu moja tu, iko katika sehemu zote mbili.

Sawa? Kuna marejeleo ya hekalu katika sehemu zote mbili. Na kwa hivyo, baadhi ya mada muhimu ambazo ni muhimu sana kwa Israeli na watu wa Mungu zinaonekana katika kitabu chote. Sasa, kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu hilo.

Na kwa hivyo, ningekuhimiza uchukue darasa la Dkt. Wilson. Sasa, una maswali yoyote? Nataka sana uelewe suala hili la ibada ya sanamu. Hilo ndilo jambo kuu hapa.

Ndiyo, Rebecca? Je, unaweza kusema tu kama... Wale wawili ambao ni maarufu sana katika suala la mada na misemo sawa hupitia sehemu zote mbili, sehemu zote mbili, na sehemu zote tatu za kitabu. Kwanza kabisa, Mungu anaitwa Mtakatifu wa Israeli. Hilo halibadiliki kamwe.

Sawa? Kwa hivyo, ama unasema Isaya mwenyewe alikuwa akiitumia katika karne ya nane, na kisha una shule hii isiyojulikana ya Isaya ambayo kwa namna fulani inaelewa na kuipenda, na kisha kundi la baadaye la maujusi kutoka karne tatu pia likiwa na kitu kile kile. Namaanisha, inawezekana, lakini angalau inaeleweka zaidi. Ya pili ni hekalu.

Wazo la hekalu linaonekana katika sehemu ya kwanza na kisha kifungu hicho kilicho wazi kabisa ambacho Yesu atanukuu kutoka Isaya sura ya 56, pamoja na vingine. Sara? Je, watu wa Israeli bado wanaanguka kwenye pazia katika ibada ya Ashera, au wanaathiriwa na watu wengi tofauti? Unazungumzia watu hao lini? Wakati wa Isaya? Yote yapo. Ndiyo, yote yapo.

Kama anaishi wakati uleule Ufalme wa Kaskazini unapoanguka, unakumbuka 2 Wafalme 17, ambapo kila kitu kinachowezezana wangeweza kuabudu, wanaonekana kuabudu? Kwa hivyo, yote yapo katika jambo hilo moja kubwa, lenye fujo, la mchanganyiko, na baya. Naam.

Samahani, Chelsea. Naam, pendekezo langu ni kwamba sasa wametumia miaka yao 70 uhamishoni, na wanajua kama wanasikiliza Torati kabisa, kwamba sababu ya kuchukuliwa uhamishoni ni kwa sababu ya ibada yao ya sanamu. Hiyo ndiyo sauti ya unabii imekuwa ikisema kila mara, mara kwa mara na tena.

Ni mgomo nyumbani. Na cha kushangaza ni kwamba, unaposoma Ezra na Nehemia, kuna maonyo fulani hapo, lakini hakuna maonyo makali dhidi ya ibada ya sanamu. Bado.

Itaonekana tena. Na Nehemia atawaonya dhidi ya kuoana wasije wakaangukia katika mifumo hii. Lakini huna mdundo huu thabiti kuhusu sanamu na ibada ya sanamu ambao ulionekana wazi mapema.

Trevor. Kwa hivyo, unasema tu kwamba ina maana zaidi kwake kulaani ibada ya sanamu katika muktadha wa karne ya 8. Ndiyo.

Kwa sababu inaelekea uhamishoni, tofauti na kurudi kutoka uhamishoni. Ndiyo, ina maana zaidi kwa sababu hapo ndipo ibada ya sanamu ilikuwa tishio kubwa kwa wao. Na, unajua, Torati ilisema, mkiendelea kujifanya makahaba, nchi itawatapika .

Mambo ya Walawi yanazungumzia hilo haswa, kama vile ilivyowatapika wakazi wake wa zamani. Kwa hivyo ndio, hiyo ni kweli kabisa. Nzuri.

Umeelewa? Hebu tuendeleo kidogo. Hii inakamilisha moja kwa moja kutoka pale tulipoishia. Mungu yuko wazi kabisa hapa katika yeye ni nani.

Na tutaangazia asili hii kuu na ya kipekee ya Mungu. Tena, tunaweza kuendelea na kuendelea, tukiangalia kifungu baada ya kifungu kwa sababu hiki ni kitabu muhimu sana. Lakini, acha nikusomee kidogo tu kuhusu hukumu hii ambayo nimekuwa nikizungumzia.

Kwa sababu unaona, Isaya ana kejeli sana hapa. Usifikiri manabii hawana kejeli na kejeli zao. Sitasoma jambo lote, lakini hii hapa ladha.

Hii ni sura ya 44, kuanzia mstari wa sita. Hivi ndivyo Bwana asemavyo. Mfalme na mkombozi wa Israeli, Bwana Mwenyezi.

Umeelewa majina? Labda ni mjadala muhimu sana. Na sasa, hebu tuone. Mimi ndiye wa kwanza, na mimi ndiye wa mwisho.

Zaidi ya mimi, hakuna Mungu mwingine. Ni nani basi aliye kama mimi? Na atangaze, na atangaze.

Aniwekee yaliyotokea tangu nilipowaweka watu wangu na yale yatakayokuja. Ndiyo, atabiri yatakayokuja. Unaelewa? Bwana, akizungumza kupitia Isaya, anaandaa jukwaa hapa na kusema kwamba ikiwa mtu ni Mungu kweli, mtu huyo anaweza kutabiri yajayo.

Mwacheni atabiri yatakayokuja. Msitetemeke, msilogope. Je, sikutangaza haya na kuyatabiri zamani? Ninyi ni mashahidi wangu.

Je, kuna Mungu mwingine zaidi yangu? Hapana, hakuna mwamba mwingine. Sijui mtu yeyote. Sasa, anaendelea na lawama zake za kejeli kwa watu ambao ni wajinga wa kutosha kutengeneza sanamu.

Wote wanaotengeneza sanamu si kitu, na vitu wanavyovithamini havina thamani. Wale wanaovitetea ni vipofu, hawajui lolote, kwa aibu yao wenyewe.

Ni nani anayemwamba Mungu na kusubu sanamu ambayo haiwezi kumfaa kitu? Katika mstari wa 12, mfua chuma huchukua kifaa na kukifanyia kazi kwenye makaa ya mawe. Anakiumba sanamu kwa nyundo. Anakifua kwa nguvu za mkono wake.

Je, unapata picha hapa? Tumia mawazo yako ya kiakili hata saa 3:30 asubuhi. Je, unajua jinsi chuma cha kughushi kinavyoonekana? Kuna joto ndani yake. Unapata chuma hiki hadi mahali ambapo unaweza kukipiga, na kinaweza kunyumbulika.

Unaweza kuitengeneza jinsi unavyotaka. Huyu jamaa anafanya kazi kwa bidii, sawa? Anapata njaa, anapoteza nguvu zake. Hakunywi maji, anahisi kuzimia.

Yote ni kutengeneza kipande cha chuma. Seremala hupima kwa kamba, hutengeneza muhtasari kwa alama, huichonga kwa patasi, huichora kwa dira, huitengeneza kwa umbo la mwanadamu, la mwanadamu katika utukufu wake wote, ili ikae katika mahali patakatifu. Hukata mierezi, na kadhalika, na kadhalika.

Huchukua baadhi yake na kujipasha moto. Baadhi ya kuni hizi, huwasha moto, huoka mkate, lakini pia huumba mungu na kuiabudu. Hutengeneza sanamu na kuisujudia. Nusu ya kuni huichoma motoni. Juu yake huandaa chakula chake. Huchoma nyama yake na kula na kushiba.

Anajipasha moto na anasema, ah, nimepasha moto, naona moto. Kutoka kwa iliyobaki, anatengeneza sanamu. Anaisujudia na kuiabudu.

Anaomba kwake na kusema, Niokoe, wewe ni mungu wangu. Unaelewa jinsi hii ilivyo ya kijinga? Mstari wa 18: hawajui chochote, hawaelewi chochote. Macho yao yamefunikwa ili wasiweze kuona na akili zao zimefungwa ili wasiweze kuelewa.

Hakuna anayesimama kufikiria, nusu yake mimi hutumia kwa ajili ya kuni na nusu nyingine mimi hutengeneza sanamu. Wanafanya tu, jambo linaloonyesha jinsi watu hawa walivyo vipofu na viziwi. Kwa hivyo, kuna mambo mawili yanayoendelea katika kifungu hicho.

Mojawapo ni tofauti kati ya Mungu, anayeweza kutabiri wakati ujao, na sanamu, ambazo zinapewa changamoto ya kufanya hivyo na haziwezi. Na bila shaka, ni mwisho kabisa wa sura hiyo ambapo anasema, Mimi, Bwana, nimefanya vitu vyote, nazitandaza mbingu, nazizuia ishara za manabii wa uongo, ninayesema kuhusu Yerusalemu, itakaliwa na watu, ninayesema kuhusu Koreshi, yeye ni mchungaji wangu, na atasema kuhusu Yerusalemu, na ijengwe tena. Na huo ndio mwisho wa changamoto hii yote kwa sanamu.

Umeelewa? Kwa namna fulani, hebu tuendele. Haishangazi kwamba Isaya angezingatia utakatifu wa Mungu. Aliitwaje? Rudi kwenye masomo mawili kutoka leo.

Isaya aliitwaje? Kate, ndio, yuko hekaluni, sivyo? Na anamwona Mungu kwenye kiti chake cha enzi, na maserafi wako pale, nao wanaita, mtakatifu, mtakatifu, mtakatifu ni Bwana Mungu Mwenyezi. Na Isaya anasema, mimi ni mtu aliyeharibika, mimi ni mtu mwenye midomo michafu, nitafanya nini hapa duniani ? Kisha maserafi anakuja na kugusa midomo yake, na kisha amepewa kazi yake ya kunena neno la Mungu. Haishangazi ana hisia ya utakatifu wa Mungu ambayo watu wengine wengi hawana.

Amemwona Mungu katika patakatifu hapo. Na kumbuka patakatifu palikuwepo hasa ili kuwe na uwepo wa Mungu katikati yao, uwepo mtakatifu wa Mungu katikati yao. Lakini usemi huu unajitokeza mara kwa mara.

Kwa kawaida, si kwa kawaida, lakini mara nyingi hutumika pamoja na mkombozi wa Israeli. Kwa hivyo mtakatifu wa Israeli, mkombozi wa Israeli, vyote vinaendana. Naam, hilo linatufikisha kwenye hoja yetu inayofuata, ambayo ni hii tu.

Huenda Isaya amenukuliwa sana katika Agano Jipya kwa sababu ni Isaya miongoni mwa manabii anayetupatia kukumbatia huku kwa upande wa Mungu wa Israeli. Mungu wa watu walio nje ya mipaka ya Israeli. Ni ujumbe wa ulimwengu wote.

Inawafikia Mataifa. Hebu tusome kidogo tu. Sura ya pili, mstari wa pili.

Kila mtu atamiminika hekaluni. Mataifa yote yatakuja hekaluni. Kisha fikiria hilo.

Na kumbuka mada yetu ya hekalu inayoendelea hadi sura ya 56, kifungu ambacho nadhani unakifahamu. Mstari wa sita, wageni, sawa, si Waisraeli, wageni wanaojifunga kwa Bwana ili kumtumikia, kupenda jina la Bwana, kumwabudu, wote wanaoshika Sabato bila kuinajisi, hawa nitawaleta kwenye mlima wangu mtakatifu. Ahadi ya ajabu kwa watu ambao angalau, kisha walizingatiwa kwa nje, upande mwingine.

Mungu anasema, hapana, watakuwa sehemu ya hili. Nitawaleta kwenye mlima wangu mtakatifu; Nitawapa furaha katika nyumba yangu ya sala. Sadaka zao za kuteketezwa na dhabihu zao zitakubaliwa juu ya madhabahu yangu.

Kwa maana nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala kwa mataifa yote. Unasikia wapi tena? Nani anasema hivyo? Jibu sahihi ni? Ndiyo, lini? Unakumbuka alipokuwa akisafisha hekalu? Na anasema mmefanya mahali hapa kuwa pango la wanyang'anyi. Inapaswa kuwa nyumba ya sala kwa mataifa yote.

Anamkusanya Yeremia saba, shtaka hilo kuhusu pango la wanyang'anyi, tutafanya hivyo wiki ijayo. Na ahadi hii, hekalu katika siku za Yesu lilikuwa na ua mkubwa kuzunguka hekalu, ua mkubwa, ua wa Mataifa, na wangeweza kuja huko, sawa? Kwa hivyo kulikuwa na mwaliko kwa watu. Isaya ana ujumbe kuhusu, kama nilivyosema, kuwafikia watu.

Na kisha tuna jambo la tatu. Risasi hii ya tatu itatuongoza kwenye risasi nyingine inayofuata, ikiwa unataka kuiita hivyo. Lakini ikiwa una Biblia zako, nitasoma sehemu zako za sura ya 49, mstari wa sita, nusu ya pili ya mstari wa sita, nikizungumzia kuhusu mtumishi wa Bwana, ambaye tutarudi kwake kwa muda mfupi tu na kwa namna fulani tuelewe hivyo kidogo.

Lakini nusu ya pili ya mstari wa sita inasema, Nitakufanya uwe nuru kwa Mataifa. Sasa, mtumishi ni nani suala lingine lote. Tutafikia hilo.

Lakini nitakufanya uwe nuru kwa Mataifa, upate kuleta wokovu wangu hata miisho ya dunia. Si ajabu waandishi wa injili wamevuviwa kuteka ujumbe wa Isaya. Si ajabu Yesu anamrejelea Isaya sana.

Wokovu wangu, Mungu akizungumza, hadi miisho ya dunia. Hilo linatufikisha kwenye wazo letu lote la mtumishi. Na hili ni jambo lingine muhimu ninalotaka ulielewe.

Kuna aina zote za theolojia nzuri sana katika Isaya. Sawa? Mtumishi wa Bwana anaonekana katika Isaya. Ninyi nyote, sisi sote, labda mnafahamu sana mstari wa mwisho hapa, mtumishi anayeteseka, yule ambaye Isaya anamchora, alipelekwa kuchinjwa.

Na tutasoma sehemu zake baada ya muda mfupi. Lakini kuanzia sura ya 42, tuna ujenzi kuelekea hilo. Haitoki tu popote.

Kwa kweli, sehemu hii yote ya Isaya ni kama mzunguko wa nyimbo, na zinaitwa nyimbo za mtumishi. Acha nielezee sehemu chache tu. Kazi za mtumishi, nawasomea moja wapo.

Mojawapo ya kazi za mtumishi ni, kwa kweli, kuwa nuru kwa Mataifa. Lakini unajua atafanya nini kingine? Ataleta haki kwa mataifa pia, sawa? Haki ni suala halisi. Kwa hivyo, katika sura ya 42, acha niende kwenye sura ya 42.

Isome. Huyu hapa mtumishi wangu, ninayemtazama, mteule wangu, ninayependezwa naye. Kwa njia, wale wenu, nyote mmewahi kuwa katika Agano Jipya wakati fulani, sivyo? Yesu anapobadilishwa sura, sauti hiyo kutoka mbinguni inasema, huyu ni mtumishi wangu, ninayependezwa naye.

Msikilize. Nikinukuu sehemu hii ya Isaya au nikimaanisha sehemu hii ya Isaya. Kwa vyovyote vile, huyu hapa mtumishi wangu.

Nitaweka roho yangu juu yake. Ataleta haki kwa mataifa. Haki, haki, haki.

Hilo ni moja ya mambo ambayo mtumishi anapaswa kufanya. Na anaendelea na kueleza baadhi ya hayo, na kusema hatashindwa hadi atakapoithibitisha haki duniani. Lakini basi inaendelea.

Katikati ya mstari wa sita. Nitakuweka. Nitakufanya uwe agano kwa watu na mwanga kwa Mataifa, kufungua macho yaliyo vipofu na kuwatoa wafungwa gerezani.

Kwa hivyo nuru pia ni sehemu ya hili. Haki na nuru. Hizo ni kazi za mtumishi, na ni muhimu sana.

Sasa, kwa bahati mbaya, mtumishi, ambaye ameteuliwa kama Israeli, Israeli ameitwa kuwa mtumishi. Hilo ndilo jukumu lao. Lakini wanashindwa.

Mstari wa 18 wa sura hiyo hiyo. Sikieni enyi viziwi. Tazamani enyi vipofu mwone.

Nani kipofu ila mtumishi wangu? Lo! Kiziwi kama mjumbe niliyemtuma. Kipofu kama mtumishi wa Bwana.

Kuna tatizo hapa. Mtumishi huyu, Israeli, hafanyi kile ambacho mtumishi alitwa kufanya kwa sababu mtumishi huyo ameundwa na wanadamu wanaoweza kufanya makosa, walioanguka, wenye dhambi, na waasi kama sisi ambao tunahitaji kukombolewa kama kila mtu mwingine. Na hilo ndilo linalovutia.

Sasa, nenda kwenye sura ya 49. Pale inaposema, nitaingia mstari wa tatu. Wewe u mtumishi wangu, Israeli, ambaye ndani yake nitajionyesha fahari yangu.

Inaendelea kidogo, lakini kisha inasema, na hili ndilo jambo muhimu ninalotaka ulielewe, sawa, kuanzia mstari wa tano. Sasa Bwana anasema, yeye aliyenumba tumboni niwe mtumishi wake—ana mstari unaofuata? Sikiliza kwa makini.

Amka. Aliniumba tumboni niwe mtumishi wake, ili nimrudishe Yakobo kwake na kukusanya Israeli kwake. Mtu fulani sasa anateuliwa kuwa mtumishi wa kurejesha Israeli, ambaye alikuwa kipofu na kiziwi, kama tunavyosoma katika sura ya 42, mistari ya 18 na 19.

Kwa hivyo, mtumishi huyo sasa atakuwa mtu kutoka Israeli, sivyo? Na kisha inasema, Nimeheshimiwa machoni pa Bwana. Mungu wangu amekuwa nguvu zangu. Mungu anasema ni jambo dogo sana kwako kuwa mtumishi wangu ili kurejesha makabila ya Yakobo.

Hilo ndilo jambo la kwanza. Yesu alikuja kwanza, na alisema nini? Niko hapa kurejesha makabila yaliyopotea ya Israeli. Lakini Isaya tayari anasema, jambo dogo sana kufanya hivyo.

Pia nitafanya hivyo, na sasa nitasoma nilichokusomea muda mfupi uliopita. Nitakufanya uwe nuru kwa Mataifa ili upate kuleta wokovu wangu hata miisho ya dunia. Hivi ndivyo Bwana asemavyo, Mkombozi, Mtakatifu wa Israeli.

Kwa hivyo, katika sura hizi, tunaona hitaji kwa upande wa Israeli ambaye hapo awali alikuwa mtumishi. Mungu anachagua kukidhi hitaji hilo kupitia mtu ambaye atamteua ili kurejesha na kukusanya Israeli na Yakobo. Na kisha bila shaka, tunazungumzia mtumishi anayeteseka, ambayo ndiyo njia ambayo hili linafanywa.

Mwishoni mwa sura ya 52, mtumishi wangu atatenda kwa busara. Atainuliwa na kuinuliwa na kuinuliwa sana. Na kisha, bila shaka, inaendelea katika sura ya 53 na mambo ambayo tunayafahamu sana lakini pengine yangukuwa ya kushangaza kidogo kwa watu wa wakati huo kwa sababu hawangefikiria mtu wa kimasihhi atakayewaokoa kama anayewaokoa kwa njia hii maalum.

Alidharauliwa na kukataliwa, mtu wa huzuni, ajuaye mateso, alichukua udhaifu wetu, akachukua huzuni zetu, akapigwa na Mungu, akachomwa kwa makosa yetu, akachubuliwa kwa maovu yetu. Adhabu iliyotuletea amani ilikuwa juu yake. Kwa majeraha yake, tumepona.

Sisi sote, kama kondoo, tumepotea. Bwana ameweka juu yake uovu wetu sote. Huyo ndiye mtumishi anayeteseka.

Hivi ndivyo inavyofanyika. Nyote mnajua kwamba ikiwa mmekulia kanisani, tunasikia kila wakati. Lakini fikiria kile ambacho hilo lingemaanisha kwa hadhira katika kipindi hicho maalum.

Ndiyo, Kaylin. Wanaelekea kuisoma kama bado inarejelea Israeli, au Mfalme Hezekia, hiyo ni nyingine ambayo mara nyingi huonekana kama mtu anayehusu. Wanapambana nayo.

Wanapambana sana nayo. Ndiyo, Sarah. Vitambulisho vya kikabila, makabila 12, hivi vinahifadhiwaje? Swali zuri.

Mila, ukweli kwamba wanajua hili. Mara nyingi tunarejelea makabila 10 yaliyopotea, na si rahisi sana, kwa sababu bado kuna watu kutoka Ufalme wa Kaskazini wanaoishi katika Ufalme wa Kaskazini. Sio wote walioondolewa hapo, na kuna marejeleo hata baada ya uhamisho wa Waashuri kwa makabila kutoka Asheri, Zabuloni, Isakari.

Kwa hivyo, ningependekeza labda ni utamaduni tu, na labda utamaduni mzuri. Wale wenu mnaojua hadithi zozote kuhusu Wayahudi ambao, ndani ya karne iliyopita, wamekuja Marekani, wana aina ya ufahamu mzuri wa ukoo wao unaorudi nyuma sana. Inavutia sana.

Kama wana dini. Unajua, kama sivyo, labda haileti tofauti kubwa, lakini kama ni wana dini. Naam, tunahitaji kuendelea, kwa sababu tunataka kuzungumza.

Hilo linatuongoza sana katika mtazamo wa haraka wa kile Isaya anachosema kuhusu mtu wa Kimasihi. Mtumishi anayeteseka ni wazi kwamba picha kubwa hapa, lakini kuna sehemu zingine kadhaa ambazo ni muhimu vile vile. Isaya anatumia neno mtumishi.

Anatumia neno tawi. Anatumia neno mzao wa Daudi, mwana wa Daudi, na pia mfalme mwadilifu. Na hapa kuna vifungu muhimu, nami nitazungumzia vifungu viwili vya kwanza na kisha cha mwisho kabisa kwa kuwa tayari tumefanya hivyo kuhusu mtumishi.

Sasa, ili kuelewa mbili za kwanza, tunapaswa, tuamini tusiamini, kurudi nyuma na kuchukua historia kidogo. Huipendi? Isaya sura ya saba. Mfalme wa Ahazi, je, ni mzuri au mbaya? Vidole gumba chini, sivyo?

Sasa, moja ya mambo ambayo Ahazi anapambana nayo wakati fulani katika utawala wake ni tishio kubwa sana kutokana na muungano wa kisiasa kati ya ufalme wa kaskazini ambao bado upo na Syria. Unakumbuka tulipokuwa tunasoma 2 Wafalme 16, nami nikasema, unakumbuka hili? Sawa, tuko hapa. Ufalme wa kaskazini na Syria wameungana dhidi ya Ahazi.

Hiyo ndiyo muktadha wa sura ya saba. Bwana anamwambia Isaya, utatoka nje, na utakabiliana na Ahazi. Sura ya saba, mstari wa tatu.

Wewe na mwanao, Shear- Yashubu , mkutane na Ahazi, zungumzeni naye kidogo, na kimsingi mwambie, hili halitatokea. Halitatokea. Mstari wa saba na wa nane.

Ndani ya miaka 65, Efraimu itavunjwa sana kuwa watu. Kichwa cha Efraimu ni Samaria, kichwa cha Samaria ni mwana wa Ramalia pekee . Kwa maneno mengine, usijali sana kuhusu hilo.

Sasa, miaka 65, hiyo ni muda mrefu. Nyinyi mtakuwa na umri wa miaka 85 wakati huo, miaka 65 kuanzia sasa. Kwa hivyo, unajua, labda Ahazi anataka kuona kitu zaidi hapa na sasa.

Isaya anaendelea na kumwambia, msiposimama imara katika imani yenu, hamtasimama hata kidogo. Kisha anasema, mwombeni Bwana ishara. Je,

mnakumbuka biashara hii ya ishara tuliyozungumzia? Wakati unabii ulitolewa ambao ulikuwa wa muda mrefu, kama ule kuhusu Yosia, kwa mfano, kulikuwa na jambo la muda mfupi ambalo watu wangeweza kuliona hapa na sasa, ambao wanajua kwamba ule wa muda mrefu utatokea.

Naam, mwombe Bwana ishara. Na Ahazi anasema, Singefikiria kufanya hivyo, Sitaki kumjaribu Mungu. Na Isaya anasema, Sikieni haya enyi nyumba ya Daudi, msijaribu uvumilivu wa Mungu.

Mstari wa 14, Bwana atakupa ishara, iwe utaomba au la. Hii hapa ishara, bikira atachukua mimba na atazaa mwana na atamwita jina lake Emmanueli. Je, umesikia hilo hapo awali? Linaonekana wapi? Injili ya Mathayo, sivyo? Na tunajua kwamba jina Emmanueli linamaanisha Mungu pamoja nasi.

Lakini nini hasa kuhusu ishara hiyo? Nilidhani nilisema tu kwamba ishara ilipaswa kuwa kitu cha kuwapa uhakika kwamba miaka 65 ijayo, mambo yatatimia. Nini kinaendelea ikiwa hii haitatimia hadi Yesu azaliwe na Bikira Maria? Kwa Bikira Maria. Acha nieleze hivi na tunaweza kubishana kuhusu hilo baadaye ukitaka.

Nadhani kinachoendelea hapa ni kwamba Mungu katika enzi yake ya kushangaza kabisa anapoyavuvia maandiko amechagua neno sahihi kuelezea si tu hali hii, bali pia lile ambalo lingetokea miaka 700 baadaye kwa Yesu kutungwa mimba na kuzaliwa na bikira. Na hivi ndivyo ningependekeza lifanye kazi. Neno linalotafsiriwa kama bikira katika NIV yako, ukisoma tafsiri tofauti, unaweza kumwona mwanamke kijana, na linaweza kumaanisha vyote viwili.

Sio neno lako la kawaida la aina ya bustani kwa bikira katika Agano la Kale. Hiyo ni betulah . Kama kweli ulitaka kusema bikira pekee.

Alma ni neno linalotumika hapa na linaweza kumaanisha yote mawili. Ni neno ambalo halitumiki sana mara kwa mara. Limechaguliwa ipasavyo.

Ningesema imechaguliwa kwa ustadi ili ijumuishe hali hii na ijumuishe hali itakayotokea Yesu atakapotungwa mimba na kuzaliwa. Mke wa Isaya tayari ana mtoto. Tunajua hilo.

Jina lake ni Shear- yashubu , ambalo kwa njia hiyo linamaanisha mabaki yatarudi. Anapata mimba tena. Anapata mtoto mwingine.

Angalia kifungu kinaendelea kusema nini. Kabla ya mvulana huyo, niko katika mstari wa 16, kabla mvulana huyo hajajua kukataa mabaya na kuchagua mema, nchi ya wafalme wawili unaowaogopa itaharibiwa. Kwa maneno mengine, mkeo atapata mwana.

Mpe jina Emmanuel, linamaanisha Mungu pamoja nasi. Na kabla hajafikisha miaka 13 au 14 au chochote kile, wafalme hao unaowahangaikia, watatoweka. Hiyo ndiyo ishara.

Sasa sipunguzi kwa vyovyote ukweli kwamba pia, kama nilivyosema, inatazamia utimilifu wake kamili kwa sababu Mathayo anautaja na wakati huo ananukuu tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, ambayo inatumia neno la Kigiriki kwa bikira, parthenos . Na hapa kuna jambo lingine la kuvutia na kisha tunahitaji kuendelea. Haliishii hapa.

Niseme nini hapo juu? Angalia mwendelezo kutoka muktadha huu hadi unaofuata unaposoma sura ya nane, Mungu pamoja nasi, Mungu pamoja nasi, Emmanueli. Hapo ndipo mada hiyo inaporudi mara kwa mara.

Sura ya nane, mstari wa nane, nchi yako, Ee Emmanueli, mstari wa 10. Buni mkakati wako, hautasimama kwa sababu Mungu yuko pamoja nasi. Huyu ni Emmanueli.

Na kisha unaposoma mistari ya 18 na inayofuata, mimi hapa, Isaya akizungumza, mimi na watoto ambao Bwana amenipa, sisi ni ishara na alama katika Israeli kutoka kwa Bwana Mwenyezi anayekaa juu ya Mlima Sayuni. Unaelewa picha? Wazo hilo lote la Emmanuel linaunganishwa katika sura hii yote, likimrejelea mtoto huyo. Na kwa njia, unapoendelea kusoma sura ya 10, kuna mada hiyo, mabaki watarudi, mabaki watarudi, mabaki watarudi.

Hiyo ndiyo tafsiri ya jina la mtoto wa kwanza wa Isaya, Shear- jashub . Kwa hivyo, anasema, wanangu, ni ishara na alama. Sikilizeni kinachoendelea.

Sasa, si ishara na alama tu, katika mstari wa 20 inasema, kwa sheria na ushuhuda, ikiwa hawasemi kulingana na neno hili, hawana nuru ndani yao. Nuru, nuru, nuru. Sasa tunaanza sura ya tisa.

Watu wanaotembea gizani, mstari wa pili, wameona nuru kubwa. Hii husomwa kila wakati katika Majilio, sivyo? Kwa wale wanaoishi katika nchi ya uvuli wa mauti, nuru imewaangazia. Na kisha inaendelea, inazungumzia kuhusu buti za wapiganaji kuchomwa moto na vifaa vyote vya vita kuharibiwa.

Na kisha, kwa ajili yetu mtoto amezaliwa. Mtoto, sawa? Tumepewa mwana. Utawala utakuwa mabegani mwake.

Ataitwa Mshauri wa Ajabu, Mungu Mwenye Nguvu, Baba wa Milele, Mfalme wa Amani. Hayo ni majina ya kimungu. Mtoto huyu ambaye amezungumziwa katika sura ya saba, Emmanueli, mmoja wa watoto wa Isaya, ningependekeza, mwanzoni.

Lakini tukimtazama mtoto katika sura ya tisa, ambaye pia ni Emmanueli, ambaye atakuwa na vyeo hivi vyote vya uungu, mtoto ambaye ni Mungu. Sawa, mada yote inaishia hapo. Unaangalia sura zote tatu, kwa kweli, ili kuifanya ifanye kazi.

Je, hilo lina maana? Kwa namna fulani? Naam, tunahitaji kuendelea kusonga mbele. Amani pia ni sehemu yake. Tumezungumzia sura ya 53.

Katika sura ya 61, sitasema mengi kuhusu hili zaidi ya kusema kwamba Mungu akizungumza anasema, "'Roho wa Bwana yu juu yangu kuhubiri habari njema,' 'kufunguliwa kwa wafungwa,' n.k. Na hiyo ndiyo sehemu ambayo Yesu ananukuu anapokuwa katika sinagogi huko Nazareti, na anasimama na kusoma somo la nabii, Luka sura ya nne. Na umepitia hayo katika darasa lako la Agano Jipya. Hayo ndiyo yote nitakayosema kuhusu Isaya kwa sababu bado tunapaswa kufanya Mika na Yoeli.

Kwa hivyo haya ndiyo. Bwana anataka nini kutoka kwako? Jibu ni nini kwa hilo? Ninasikia vipande vidogo. Tuanze na, tenda haki.

Unapaswa kumhurumia huyu. Unapaswa kumkariri huyu. Tenda haki, penda rehema, na utembe kwa unyenyekevu na Mungu wako.

Jua hilo, kwa ajili yako mwenyewe. Unajua, ndivyo Mungu anavyotutaka. Tenda haki, penda rehema, na tembea kwa unyenyekevu na Mungu wetu.

Inaonekana katika sura ya sita. Historia ya Mika inaendana na historia ya Isaya. Kama nilivyosema, Isaya anaishi Yerusalemu.

Mika kwa kweli yuko katika hali ngumu kidogo kwa sababu ni huko Shefela ambapo maadui hawa wanaanza uvamizi wao kuingia katika nchi yenye vilima na kupanda juu ili kuikamata Yerusalemu. Kwa hivyo maisha ni magumu kidogo hapo. Unaposoma Mika, utaona kwamba sura ya nne inasikika kama sura ya pili katika Isaya.

Wanashiriki unabii uleule katika hatua hiyo. Naam, huu hapa ujumbe wa Mika, nami nitaupitia haraka kwa sababu nataka kumfikia Yoeli. Kuna mambo muhimu katika Yoeli ambayo tunahitaji kuyazungumzia.

Kama hufikirii kitu kingine chochote, unajua, huu hapa mtihani wetu mdogo. Tunamkumbukaje Mika? Loo, nitamkumbukaje Mika kati ya manabii wengine wote wadogo? Angalia msingi. Mika ndiye anayetabiri kwamba Masihi atazaliwa Bethlehemu.

Kumbuka wakati mamajusi walipokuja, na wanajaribu kujua nyota hii inawaongoza wapi. Wanafika kwenye mahakama ya Herode, na Herode anawaita watu wote wenye hekima hapo. Watu wanaojua Torati wanasema, oh, ni Bethlehemu, na

wananukuu Mika sura ya tano, na bila shaka, hawaendi, cha kufurahisha, lakini Mika huenda.

Mkumbuke Mika kwa njia hiyo. Sawa, mahali pa kuzaliwa kwa Masihi. Bethlehemu, Efratha, ingawa wewe ni mdogo miongoni mwa koo za Yuda, kutoka kwako atatoka mmoja ambaye matokeo yake yamekuwa ya zamani za kale, tangu milele.

Na Mika sura ya tano inaendelea baadaye kidogo, ikisema, Yeye atakuwa amani yetu. Nitaandika kifungu ambacho Paulo atanukuu katika sura ya pili ya Waefeso. Kwa hivyo, mkumbuke Mika hivyo.

Ni wazi kwamba mambo haya mengine ni muhimu pia, na ni mada tunazoziona katika fasihi zote za kinabii. Mungu atakuja katika hukumu. Dhambi ya mwanadamu, dhambi yetu, dhambi ya watu wa Mungu, kumbuka, huyo ndiye Mika anazungumza naye, atakayehukumiwa .

Na, unajua, ni orodha ile ile ya kusikitisha tunayosoma katika manabii wote, kwa sababu wanazungumza na watu kama sisi. Unafiki , uongo , dhuluma, na kadhalika, na kadhalika, na kadhalika. Lakini tumaini lipo pia.

Je, tuendeleo na Joel? Najua nilifunga Micah sana. Ndiyo, Kaylin. Ndiyo.

Je, unabii wa Waefeso? Ndiyo, ndio. Je, unatumika? Je, wanaufikiria hivyo sasa? Sio kweli. Zaidi ya kusema kwamba Daudi, wazo lao la mtu wa kimasih, yeyote aliye katika Uyahudi, limeenea, hata katika siku za Yesu, kuhusu idadi ya masih waliofikiri walikuwa wakitarajia.

Lakini angekuwa mwana wa Daudi. Angekuwa mwana wa Daudi. Kwa hivyo, Bethlehemu ni mji wa Daudi.

Kwa hivyo, je, inaeleweka? Je, hakuna Wayahudi wanaomtarajia masih? Inategemea unayemzungumzia. Swali ni, je, Wayahudi bado wanamtarajia masih? Tunapaswa kuwa waangalifu tusiwafikirie Wayahudi kama watu wa dini moja kulingana na jinsi wanavyofikiri na kuamini. Wamegawanyika ndani ya Uyahudi kama sisi tulivyo ndani ya Ukristo, katika masuala ya mafundisho na kadhalika.

Kuna kundi la Wayahudi huko Yerusalemu hivi sasa wanaopanga kujenga upya hekalu. Wanakusanya vitu vyote ili wafanye hivyo na wanamsubiri Masihi aje. Wengine wangesema, hapana, Masihi atajenga hekalu atakapokuja.

Na kuna njia nyingine nyingi za kuiangalia pia. Naam, kumekuwa na masiya wa uongo katika historia yote. Na unapoangalia historia ya Uyahudi, hasa barani Ulaya, kuna mambo ya kusikitisha sana yanayojitokeza katika suala la watu kuwafuata masiya wa uongo.

Sasa, hapa kuna dokezo moja fupi la kujibu hilo. Cha kufurahisha ni kwamba, katika siku za Yesu, Josephus anatuambia hivi, kulikuwa na masiya wengi wa uongo, wajifanyao kama masiya waliojitokeza. Na haikuwa bahati mbaya.

Walikuwa wakisoma kitabu cha Danieli. Danieli anatoa mambo ya mpangilio wa matukio yaliyowafanya wafikiri kwamba lazima kuwe na mtu anayekuja wakati huo. Na bila shaka, alikuwepo.

Yesu anatokea wakati huo. Tutafanya hivyo zaidi tutakapomfanyia Danieli. Sawa, kwa sababu katika Danieli sura ya tisa, tuna mapendekezo muhimu sana kuhusu mfuatano wa matukio.

Na labda hiyo ndiyo sababu moja ya ongezeko kubwa la watu wanaodai kuwa masiya katika karne hizo za kwanza, BC na AD Naam, nina picha kwa ajili yenu tunapoendelea na Joel. Kwa wale wanaopenda vitu vilivyohifadhiwa, wacha niwatie moyo kutafuta toleo la 1915 la National Geographic. Jarida hilo limekuwepo kwa muda mrefu.

Ni jambo zuri sana. Kwa sababu katika kipindi hicho, kama huwezi kulisoma kutoka huko nyuma, huyu ni mtu aliyeishi wakati wa tauni ya nzige huko Yerusalemu, akalipiga picha na vifaa vyote walivyokuwa navyo wakati huo, na akaandika makala nzuri kwa National Geographic kuhusu jinsi ilivyokuwa kuishi wakati wa tauni ya nzige. Hatujui hii ikoje.

Labda jambo baya zaidi tunaloweza kufikiria ni wale nondo wadogo wanaokula miti na majani yako. Lakini hilo halifanani na kile kinachotokea katika tauni ya nzige. Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, acha nikutie moyo.

Uingiaji wa nzige wa hivi karibuni nchini Palestina unalinganishwa vivyo hivyo na uvamizi wa kale kama ulivyosimuliwa katika Biblia. Huyu hapa nzige. Je, si wazuri? Sawa, tuendeleo.

Tena, mtu huyu anapiga picha za vitu hivi, na hawa hapa nzige wakipeperushwa na upepo. Hapa wako kote kwenye shina la mtende ambao labda wakati mmoja ulikuwa na ndizi au tende, ndio. Je, ni wakubwa kiasi gani? Kama hivi, ndio.

Hilo ni gumu kidogo. Kuna aina nne tofauti za nzige, na kuna maneno manne tofauti ya Kiebrania kwa nzige ambayo yanaonekana katika kitabu cha Yoeli. Tuendeleo.

Sura ya kwanza, mstari wa saba inazungumzia kuhusu kuharibu mizabibu yangu na kuharibu mitini yangu. Hapa kuna mti mmoja, na hapa ni baada ya nzige kupiga. Na haikuchukua muda mrefu sana katikati, sivyo? Wako pale ukutani mwa nyumba.

Tamu. Kupanda juu kila mahali. Na sina picha ya jambo hili lijalo nitakalokuambia, lakini pia anaelezea jinsi ilivyokuwa kwa wanawake, ambao wakati huo, kama unavyojua, walivaa magauni marefu yenye sketi nyingi chini yao, sivyo? Hivi ndivyo ulivyopaswa kuvaa, hata huko Yerusalemu miaka ya 1915 na 1920.

Na anazungumzia jinsi wanawake hawa maskini wangukuwa na kila kitu walichokuwa wamevaa kikiwa kimejawa na nzige. Mamia yao ungewatoa kwenye kile ulichokuwa umevaa ukiwavua usiku. Mambo mazuri.

Sasa, ninakuonyesha hilo ili tu kukupa hisia ya tauni ya nzige. Tunaona maneno hayo na hatufikirii sana maana yake hasa. Huu ulikuwa wakati wa kutisha kwa watu kwa sababu kwa kweli ulikuwa ishara ya hukumu ya Mungu.

Sasa, nataka kutoa hoja tatu hapa. Kama Yoeli anavyoandika, haongelei tu kuhusu tauni halisi ya nzige, ambayo ni mbaya vya kutosha, kwa sababu itaondoa nafaka, divai mpya, na mafuta, ambayo ni mazao matatu muhimu ya ardhi na yanaonyesha baraka za Mungu. Lakini pia ataifananisha na jeshi linalovamia.

Nzige si tu kwamba watakuwa nzige halisi, na watakuwa mfano wa jeshi linalovamia. Na yote yaliyokusanyika pamoja yanawakilisha siku ya Bwana. Tulizungumzia kuhusu siku ya Bwana katika Amosi, sura ya tano.

Yoeli pia anataja siku ya Bwana, na siku hiyo ya Bwana ni siku ya kuhesabiwa. Kwa kuzingatia hilo, katika sura ya pili, watu wameitwa kutubu, kumgeukia Bwana, kurarua mioyo yenu na si mavazi yenu, anasema. Kwa maneno mengine, msifanye tu jambo hili la mfano la kurarua mavazi yenu, kurarua mioyo yenu, kurarua mioyo yenu, kutubu, sura ya pili, mstari wa 13.

Lakini kisha anafanya jambo lingine la kuvutia sana, na hapa ndipo tutakapofikia mwisho. Na tena, lazima nipate jambo hilo. Katika Yoeli, sura ya pili, mstari wa 28.

Baada ya hayo, nitamimina roho yangu juu ya watu wote, wana wenu na binti zenu watatabiri, wana wenu na binti zenu watatabiri, wazee wenu wataota ndoto, vijana wenu wataona maono.

Hata juu ya watumishi wangu, wanaume kwa wanawake, nitamimina roho yangu siku hizo. Nitaonyesha maajabu mbinguni, duniani, damu na moto, na moshi mwingi, na kadhalika. Mstari wa 32: Kila mtu atakayeliitia jina la Bwana ataokolewa, kwa maana katika Mlima Sayuni na katika Yerusalemu, kutakuwa na ukombozi.

Kama nilivyokueleza, Petro anataja hilo. Sasa, nini kinatokea katika Matendo sura ya pili? Nini kinaendelea katika Matendo sura ya pili? Sawa, una watu wote waliokusanyika hapo, na tunajua wamekusanyika kutoka sehemu za mbali za Milki ya

Kirumi ya Mashariki, mbali kama Roma, kwa kweli, na zaidi, katika sehemu za mashariki ambazo ni Uajemi na kadhalika. Wote wako hapo.

Kwa nini wako pale? Kwa nini watu hawa wote kutoka nchi za kigeni wameketi Yerusalemu katika tukio hili maalum? Pentekoste ni nini? Ni sikukuu ya Kiyahudi, sivyo? Sikukuu ya Majuma, hiyo ndiyo wanayoifanya. Ni Sikukuu ya Majuma. Ni mojawapo ya sikukuu hizo tatu za mahujaji.

Wayahudi wote wanatakiwa kuja. Ndiyo maana watu hawa wote wako pale. Na katika muktadha huo, unaona ujio wa Roho Mtakatifu akiwashukia mitume ambao kisha huzungumza kwa lugha za kutosha, wana na binti wakitabiri, na kwa hivyo, ujumbe utawafikia watu hao wote kwa lugha yao wenyewe.

Petro anataja kifungu hiki. Wote watakaoliitia jina la Bwana wataokolewa. Hiyo ndiyo maana.

Angalia kwamba katikati, unajua, unabii, ndoto, na maono, na wote wanaoliitia jina la Bwana wataokolewa, kuna mambo mengine ambayo hayatatokea hadi Yesu atakaporudi tena. Ishara hizo za angani zinazohusishwa na kuja kwake mara ya pili. Kwa hivyo, hii baadaye ni ya muda mrefu baadaye, ikijumuisha ukamilifu wa kile unachoweza kukiita enzi ya kanisa.

Sawa, tunahitaji kuacha. Tena, unaweza kuanza mapema kama, ni nini, 8.45 kwa mtihani. Soma kwa bidii.